

Галина БУЯК,
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)*

РЕФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

Сучасний світ стрімко змінюється, ставлячи перед освітою нові виклики. Глобалізація, інформаційні технології, зміна ринку праці – все це вимагає від освітньої системи гнучкості, інноваційності та орієнтації на розвиток компетентностей учнів. Проблематика зумовлена тим, що традиційна українська система освіти, яка була побудована за радянськими зразками, вже не відповідає сучасним вимогам. Вона орієнтована на передачу знань, а не на розвиток критичного мислення, творчості та вміння працювати як самостійно, так і в команді.

Реформа загальної середньої освіти в Україні – це масштабний процес, спрямований на створення сучасної, якісної та доступної освіти для кожного учня. Головна мета реформи – підготувати молодь до життя в динамічному світі, розвинути критичне мислення, креативність та сформувати необхідні компетентності для успішної самореалізації.

Відповідно до Концепції реформування середньої школи в рамках реалізації реформи Нової української школи (НУШ), яка стартувала у 2016 р., пріоритетними завданнями є підвищення кваліфікації педагогів, запровадження нових освітніх стандартів, розробка ефективних освітніх програм, які будуть спрямовані на виховання покоління небайдужих та професійних громадян [1]. Концепція реформи середньої освіти в Україні була спрямована на створення сучасної освітньої екосистеми, яка відповідає потребам XXI століття. Реформа передбачала оновлення змісту освіти, впровадження нових підходів до навчання та управління школами. Однак, з початком повномасштабної війни українській освіті довелося адаптуватися до нових реалій, зокрема, до дистанційного навчання, змішаних форматів та забезпечення психологічної підтримки учнів.

Окрім цього, важливим кроком до забезпечення якісної середньої освіти та підготовки перспективних фахівців є реформування профільної освіти. Розширення загальноосвітньої школи на один рік та потреба в

індивідуальних освітніх траєкторіях, які б дозволяли учням обирати предмети та модулі відповідно до своїх інтересів та майбутніх планів є складовими концепції Міністерства освіти і науки України щодо реформи профільної освіти [2]. При цьому сьогоднішні школярі бачать у навчанні можливість не тільки отримати знання, а й розвинути свою особистість, дивитися на світ більш критично, розкрити свій творчий потенціал.

Профільна середня освіта академічного спрямування та створення мережі академічних ліцеїв відіграє ключову роль у підготовці молоді до подальшого навчання у закладах вищої освіти. Академічна профільна освіта дозволяє учням детально вивчити дисципліни, які відповідають їхнім інтересам та майбутнім професійним планам. Це забезпечує міцну теоретичну базу та практичні навички, необхідні для успішного навчання у закладах вищої освіти. Також профільні предмети часто передбачають виконання наукових проєктів, що сприяє розвитку в учнів таких важливих навичок, як аналіз інформації, проведення експериментів, формулювання гіпотез та підготовка наукових робіт. Водночас можливість обирати власний профіль дозволяє учням враховувати свої інтереси, здібності та плани на майбутнє [3]. Це сприяє розвитку індивідуальних траєкторій навчання та підвищує мотивацію.

Ліцей може запропонувати різноманітні кластери, такі як STEM (наука, технології, інженерія, математика), мовно-літературний та суспільно-гуманітарний. Кожен кластер має свої особливості: STEM-кластер фокусується на розвитку аналітичних навичок, творчого мислення та здатності до вирішення проблем; мовно-літературний – сприяє розвитку комунікативних навичок, поглибленому вивченню мов та літератури; суспільно-гуманітарний – спрямований на формування критичного мислення, розуміння суспільних процесів та розвитку лідерських якостей. Проте фундаментом обрання вище перелічених профілів мають стати кадрова спроможність, розвиток середовища довіри та візійність.

Таким чином, реформа загальної середньої освіти в Україні спрямована на створення сучасної освітньої системи, яка відповідає вимогам XXI століття. Впровадження нових підходів до навчання, зокрема, профільної середньої освіти, дозволить учням розвивати свої індивідуальні здібності та готуватися до подальшого навчання у закладах вищої освіти і, як наслідок, до професійного становлення. Незважаючи на виклики,

пов'язані з війною, українська освіта продемонструвала свою стійкість і здатність адаптуватися до нових умов. Результатом цих змін має стати підготовка конкурентоспроможного покоління, готового до життя в майбутньому динамічному світі.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенка. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Реформа профільної освіти. Концептуальні засади (проект до обговорення). 2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/04/08/Reforma.profilnoyi.osvity-Kontseptualni.zasady.08.04.2024.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Юрченко О. Реформа профільної середньої освіти: на що очікувати учням? *Освіторія*. 2024. URL: <https://osvitoria.media/experience/reforma-profilnoyi-serednoyi-osvity-na-shho-ochikuvaty-uchnyam/> (дата звернення: 10.10.2024).